

Schitul românesc Prodromu în documente existente la Arhivele Naționale Istorice Centrale

MARIA PETRE

Monahismul athonit se caracterizează printr-un teritoriu propriu, o populație multinațională (greci, bulgari, sârbi, români etc.), autonomie, legislație proprie și privilegii.

De la jumătatea secolului al XIV-lea și până în secolul al XIX-lea, nenumărate documente grecești, slavone și românești dovedesc că toate mănăstirile Sfântului Munte au beneficiat de întreținere, refacere și înzestrare prin contribuția voievozilor, boierilor și credincioșilor români. Începând cu Vladislav I și sfârșind cu ultimii domnitori români din secolul al XIX-lea, mănăstirile athonite au primit ajutoare în bani, le-au fost închinat moșii, sate, mănăstiri, păduri, podgorii, bălți, vămi, vaduri de mori etc. La jumătatea secolului al XIX-lea, toate aceste proprietăți aduceau un venit anual de aproximativ 7 milioane de piaștri, în timp ce bugetul Țărilor Române era atunci de 50 de milioane de piaștri, prin urmare reprezenta 1/7 din bugetul lor. Făcând atâtea datorii, poporul român, voievozii și biserica lui au fost, după împărații bizantini, cei mai de seamă sprijinitori ai așezămintelor Sfântului Munte.

Documentele athonite atestă prezența elementului românesc la Muntele Athos încă din secolul al IX-lea, prin prezența vlahilor sud-dunăreni. Din a doua jumătate a secolului al XIV-lea, documentele încep să ateste daniile domnitorilor români, dar și existența la Sfântul Munte a unor monahi români. Numărul monahilor români athoniți a sporit în timp, înregistrându-se la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea un proces de afirmare a vieții monahale la Sfântul Munte. Ei au viețuit alături de călugării greci, ruși, bulgari, sârbi sau în chilii și colibe proprii. La mijlocul secolului al XVIII-lea ei au pus bazele schitului românesc Lacu, pe moșia mănăstirii Sfântul Pavel, iar la mijlocul secolului al XIX-lea se ridică din temelii schitul românesc Prodromu pe moșia mănăstirii Lavra. După ce, în anul 1820, călugării moldoveni Justin și Papatie au cumpărat de la mănăstirea Lavra chilia Ianucopole, datorită evenimentelor de la 1821 au revenit în țară și chilia a reintrat în proprietatea originală. În aprilie 1852, călugării moldoveni Nifon și Nectarie, cu sprijinul domnitorului Grigorie Ghica și al Mitropolitului Sofronie, au recumpărat chilia Ianucopole cu 7.000 de lei aur și au încheiat cu mănăstirea Lavra un nou act, prin care așezământul primea denumirea de schit chinovial moldovenesc. În iunie 1853, Grigorie Ghica

atribuie schitului un fond de 3000 de galbeni, iar în iunie 1856, Patriarhul Ecumenic de la Constantinopol dă un singhiliu, întărind actul încheiat de Lavra cu părinții Nifon și Nectarie. În martie 1857, starețul schitului Prodromu, Nifon, solicită Mitropolitului Ungro-Vlahiei, Nifon, să binecuvânteze zidirea noii biserici a schitului și să încuviințeze o condică pentru strângerea de milostenii, cerere ce a fost acceptată. În august 1857 și în aprilie 1858, mitropolitul Moldovei, Sofronie, îi trimite starețului schitului câte 500 de galbeni, iar în septembrie 1857, caimacamul Alexandru D. Ghica aprobă suma de 15.000 de lei vechi pentru zidirea noii biserici a schitului, cu hramul Botezul Domnului. Ministrul Cultelor din Țara Românească îndeamnă și el poporul să contribuie la zidirea acestui așezământ ce se va înălța „în onoarea tuturor românilor”.¹ Sfințirea bisericii era făcută la 20 mai 1866 de arhiereul Isaia Vicol Dioclias, superiorul mănăstirii Golia din Iași.

La 19 iunie 1871, domnitorul Carol I recunoștea dreptul schitului românesc Prodromu de a se bucura de protecția legilor țării, iar în sigiliul său era înscris „Sigiliul Chinoviului Român” în loc de „moldovenesc”, în semn de recunoaștere a contribuției tuturor românilor și a schimbării intervenite după Unirea din 1859.

În locul starețului Nifon, care demisionase în anul 1870, a fost ales Damian, sub conducerea căruia schitul adăpostea 120 de călugări, se construiau un spital cu 4 etaje, o bibliotecă, o prescurărie, o brutărie.

Între monahii moldoveni ai schitului Prodromu, în frunte cu fostul stareț Nifon, sprijinit de Nectarie și Antonie, și monahii munteni izbucnește un conflict care se derulează între anii 1870 și 1890, în care sunt antrenați mitropoliții Moldovei și Ungro-Vlahiei, Ministerul Cultelor, mănăstirea Lavra și Patriarhul de la Constantinopol.²

În dosarele 268/1875 și 6/1881 din fondul *Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice* se păstrează memoriile primului stareț al schitului Prodromu, Nifon, adresate mitropoliților Moldovei și Ungro-Vlahiei, este descris conflictul care a avut loc între călugării moldoveni și munteni, determinat de tendințele celor din urmă de a schimba denumirea schitului din moldovenesc în românesc, ca o recunoaștere a evenimentelor istorice ce au urmat Unirii din 1859.

Între timp numărul călugărilor prodromiți ajunsese de la 20 la 100, iar resursele necesare întreținerii lor, dar și numeroșilor vizitatori ai schitului, se dovedeau insuficiente. Noul stareț, Damian, a reușit să facă ordine în schit, însă înlăturarea lui Nifon și Nectarie, împreună cu alți cinci călugări moldoveni, duce la acutizarea conflictului. Venit în țară, fostul stareț Nifon va fi îndemnat de

¹ D.A.N.I.C., fond *Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice*, dosar 268/1875, f. 123-124.

² *Ibidem*, dosar 6/1881, f. 70-178.

mitropolitul Moldovei, Calinic, să se întoarcă în schit. De asemenea, mitropolitul va adresa la 16 noiembrie 1870 „schitului moldo-român” o carte pastorală în care îndemna la reprimirea lui Nifon ca stareț, iar alegerea monahului Damian „să rămână nulă și desființată ca și când n-ar fi fost”.³

Se pare că de declanșarea acestui conflict nu a fost străină mânăstirea suzerană Lavra, care era nemulțumită de faptul că au fost încălcate contractele încheiate în anii 1852 și 1856, în care se stabilea ca numărul călugărilor schitului să fie de 20. La aceasta se adăuga faptul că în decembrie 1863 avusese loc în România secularizarea averilor mânăstirești, care adusesse pagube uriașe mânăstirilor grecești de la Muntele Athos. De asemenea, la 17 iunie 1871 domnitorul Carol I, la propunerea ministrului Cultelor și Instrucțiunii Publice, Christian Tell, și cu binecuvântarea mitropolitului Ungro-Vlahiei, schimbă denumirea schitului Prodromu în Chinovie Românească.⁴

În timp ce Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice îl sprijinea pe noul stareț Damian, mitropolitul Moldovei îl susținea pe vechiul stareț Nifon. Acesta, sprijinit la rîndul lui de Nectarie și Antonie, antrenează în conflict mânăstirea suzerană Lavra și Patriarhia de la Constantinopol, ambele nemulțumite de întărirea elementului românesc athonit și de faptul că nu puteau anula efectele secularizării.

Între timp, în anul 1875, mitropolitul Calinic al Moldovei ajunge Mitropolit Primat al României și ministrul Cultelor, Titu Maiorescu, conta pe schimbarea atitudinii acestuia.⁵

În martie 1876, Patriarhul Ioachim al Constantinopolului constata, în Protocolul nr. 1468, că mânăstirea Lavra a admis tacit încălcarea protocoalelor, iar păstrarea denumirii schitului ca „moldovenesc”, așa cum doreau Nifon și Nectarie, „va fi pricinuitoare a multe tulburări și intrigi și în viitor, pentru că toți petrecătorii în schit fiind români nu suferă numirea aceea veche, pentru că au intrat și s-au călugărit în schit, care de mult se numește românesc”. De asemenea, se constată că Damian fusese ales stareț conform canoanelor și că revenirea asupra demisiei a fostului stareț Nifon nu era legală. Damian fusese ales de „cei 100 de monahi, din felurite patrii, adică valahi și transilvăneni și alții” și ei aduseseră la schit banii lor proprii și însemnate contribuții „de la cei de un neam cu dâșii adunate pentru schit, silindu-se și cu cuvântul și cu lucrul pentru înaintarea schitului”.

Plângerea călugărului Nectarie privind izgonirea a 35 de monahi din schit s-a constatat a fi neadevărată și „din cercetarea făcută s-a adevărit că numai cinci părinți: Calinic, Gherontie, Vartolomeu, Theona și Antonie, dovedindu-se

³ *Ibidem*, dosar 268/1875, f. 128

⁴ *Ibidem*, f. 17.

⁵ *Ibidem*, f. 26.

ca tulburători, au fost izgoșiți de chiriarhiceasca minăstire cu știința Chinotei și a Bisericii Mari”. Din singhiliul din 1856 dintre schit și Lavra, nu mai rămânea valabilă decât plata unui tribut anual de 1000 de lei și dreptul de a lua din pădure lemne și var. Schitul nu era scutit de „dajdiile împărătești și locale din Sfântul Munte” și putea purta în continuare denumirea de schit românesc, stareț rămânând ieromonahul Damian. Pecetea purta în interior, săpată, icoana Botezului Domnului, iar împrejur era scris românește: „Pecetea Schitului Chinoviu Român din Sfântul Munte al Athosului”⁶.

Între timp, în țară, între anii 1872-1878 se desfășoară mai multe procese intentate de Ministerul Cultelor fostului stareț Nifon, care „deținea cu rea credință o parte din bunurile schitului”. Avocatul poporului constata că acțiunea împotriva lui Nifon „care a făcut atâta zgomot în presă și în societate, provocând chiar conflicte regretabile între înaltele autorități ale țării...” nu era fondată și că schitul Prodromu avea personalitate juridică, iar statul român nu-l putea reprezenta *ipso-jure*, căci acesta se afla pe teritoriul altui stat, și adăuga: „pentru că Ministerul Cultelor dă o subvenție anuală schitului, el nu poate să-și aroge dreptul de a-l reprezenta, precum nu ar putea să-l reprezinte nici particularul care din sentimente pioase face o donație schitului”. Prin urmare, în conflictul dintre Mitropolia Moldovei (care-l susținea pe Nifon) și Ministerul Cultelor (care-l susținea pe Damian) nu vedea un interes al statului de a lua averea schitului din administrarea lui Nifon și a o da lui Damian, „pentru că Nifon a contribuit cu mari sacrificii la întemeierea schitului și nu e permis să se presupună, până la proba contrarie, că un om care se supune la sacrificii și abnegație ar putea fi de rea credință”⁷.

Consiliul de avocați recomanda Ministerului Cultelor, prin avizul 278 din 31 mai 1878, renunțarea și retragerea apelului făcut la sentința Tribunalului Iași, nr. 605, prin care era respinsă acțiunea statului contra ieromonahului Nifon, pentru restituirea averii schitului, deținută de monah.⁸

Din documentele consultate de noi în fondul *Ministerul Cultelor, Direcția Contabilității*, rezultă că schitul Prodromu primea în anul 1873 o subvenție de 4000 de lei, în timp ce celălalt schit românesc de la Muntele Athos, Lacu, primea 1173 lei.⁹

Din împuternicirea dată de schit, în septembrie 1874, starețului Damian, de a administra averea acestuia din Turcia și din România, aflăm despre

⁶ *Ibidem*, f. 86.

⁷ *Ibidem*, f. 62-63.

⁸ *Ibidem*, f. 67.

⁹ *Ibidem*, fond *Ministerul Cultelor. Direcția Contabilității*, dosar 145/1873, f. 15, 20.

„procentul anual de la Onor Generala Epitropie a Casei Sf. Spiridon din Iași”, unde schitul avea un fond.¹⁰

Deși Patriarhia de la Constantinopol constata în documentul din martie 1876 că plângerile monahilor Nifon și Nectarie conțineau neadevăruri, Mitropolitul Primat al României, Calinic, intervenea în decembrie 1876 la Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice și cerea „a nu elibera numitului stareț (Damian) subvențiunea de care se bucură acel schit din partea guvernului precum și legatul care-l primesc de la Casa Sf. Spiridon de la Iași, dacă nu se va îndatora formal a primi pe acei monahi în schit și de a le arăta respectul ce li se cuvine”.¹¹

Acest lucru se petrecea în urma unui nou memoriu al lui Nectarie către Mitropolitul Calinic, în care solicita „ca schitul să devină în starea de mai înainte, spre a ni se da drepturile noastre recunoscute chiar de justiția țării”.¹²

În ianuarie 1877, Mitropolitul Calinic mulțumea ministrului Cultelor și Instrucțiunii Publice pentru măsura de a sista subvenția schitului Prodromu și cerea recunoașterea lui Nectarie ca reprezentant al acestuia și dreptul lui de a administra „zestrea metocului din București” (Schitul Icoana-Darvari), fapt care se și întâmplă la 14 februarie 1877.¹³

În martie 1877, starețul Damian înaintează un memoriu agentului diplomatic al României la Constantinopol, prințul Ioan Ghica, în care expunea evoluția conflictului dintre schit, Nifon și Nectarie și refuza primirea călugărilor expulzați ca fiind „oameni primejdioși, niciodată nu-i putem primi, că făcând noi aceasta, nu numai că ne vom arăta singuri pricinuitori ruinării acestui schit, dar ne vom primejdi chiar și viața noastră”.¹⁴

Măsura de suprimare a veniturilor din țară ale schitului rămâne în vigoare până în noiembrie 1878, când Mitropolia Ungro-Vlahiei anunța Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice că „în urma înscrisurilor ce ne-au dat ambele părți ... prin care, pe de-o parte, Nifon și Nectarie renunță la toate drepturile lor, iar, pe de alta, ieromonahul Damian, actualul stareț al schitului, se obligă a da cele necesare pentru întreținerea lor și a ucenicilor lor”, subvenția de la stat și legatul domnitorului Ghica de la Casa Sf. Spiridon din Iași puteau fi reluate.¹⁵

Cei doi ani în care schitul s-a întreținut numai din veniturile metocului ce-l avea în insula Thassos au fost grei „dând ocazie tuturor a grăi și a crede că românii nu-și cunosc interesele lor naționale în acest Sfânt Loc din Macedonia și că părăsesc monumentul lor religios ridicat în Sfântul Munte, care credem că nu

¹⁰ *Ibidem*, dosar 137/1875, f. 7, 22.

¹¹ *Ibidem*, fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 268/1875, f. 32.

¹² *Ibidem*, f. 38.

¹³ *Ibidem*, f. 40-41.

¹⁴ *Ibidem*, f. 77-81.

¹⁵ *Ibidem*, f. 69.

aduce onoare poporului român”.¹⁶ Abia la 23 noiembrie 1878, starețul Damian primea subvenția de 4000 lei a schitului pe anul 1877.¹⁷

La 26 martie 1879 se semna la metocul din București al schitului (Icoana-Darvari) actul de împăcare între starețul Damian și Nectarie, împuternicitorul fostului stareț Nifon. Se făcea cunoscut că „de astăzi înainte în sânul frăției noastre nu mai este nici o sămânță de discordie”.¹⁸ În octombrie 1879, într-un memoriu adresat ministrului Cultelor și Instrucțiunii Publice, starețul Damian arăta că „s-au chemat bătrânii părinți Nifon și Nectarie și s-au instituit epitropi pe viață”.¹⁹

Liniștea din schitul Prodromu nu durează mult, căci în octombrie 1880 starețul Damian se plângea ministrului Cultelor că părinții Nifon și Nectarie „nu voiesc a respecta condițiile prevăzute în actul de împăcare, voind nu numai ca comunitatea (*sic!*) aceasta română să fie umilită de străini și să se supuie la toate absurdele lor pretențiuni ... Prin urmare Onor, Domnule Ministru, ne vedem siliți a declara că pe cât timp vor fi în schit cele două persoane, iară mai ales ieromonahul Nectarie, care este instrumentul tuturor intrigilor și perturbărilor trecute și prezente, ne este cu totul imposibil a urma sentimentelor noastre de români adevărați și intențiunilor de prosperitate comună, deoarece numiții părinți contrariază și trădează proistoșilor greci toate demersurile comunității noastre, atât în privința intereselor casei, cât și a nobilelor intenții patriotice ale înaltului nostru guvern român”.²⁰

Un memoriu al călugărilor prodromiți Ghimnasie, Zinovie și David, din 27 iulie 1881, arăta: „Vechiul stareț Nifon și părinții Nectarie și Antonie au intrigat contra noilor așezăminte care ridica<u> schitul în ochii românilor și străinilor la rangul ce trebuia să ocupe acolo asemenea așezământ. El întreprinse o luptă înverșunată și antinaționalistă servindu-se de felurite intrigi atât în țară cât și la Constantinopol unde mai ales a susținut că este de mare necesitate ca grecii să se împotrivescă schitului cum ar ști, căci în caz contrar acolo, ca și la metocul schitului din Thassos, se va face școală și punct de agitație pentru întreaga Macedonie.

Sub impresiunea unor asemenea manopere ce se făceau de însăși români ca Nectarie și alții, <s->a desființat din nou Sinodul, singhiliul din 1876 și a redus acest mare așezământ pe care patria română a cheltuit sume însemnate la un așezământ grecesc, fiindcă părinții amintiți mai sus, români cu numele, dar străini prin sentimente, au promis grecilor Lavrei totul, dacă ei îi vor ajuta să

¹⁶ *Ibidem*, f. 71-72.

¹⁷ *Ibidem*, f. 74.

¹⁸ *Ibidem*, f. 132.

¹⁹ *Ibidem*, f. 131.

²⁰ *Ibidem*, f. 163-164.

strice starea lucrurilor de față din schit, numai ca ei să-și satisfacă oarba ambițiune de a se reîntoarce în capul unei biserici, umilită și înjosită, în puterea vechilor documente pe care ei se sprijineau”.²¹

În această situație, mănăstirea Lavra, în anul 1880, intervine la Patriarhia de la Constantinopol și cere revenirea schitului Prodromu la statutul aprobat în 1857. Dintr-un raport al Legației României la Constantinopol, din 11 iunie 1881, aflăm că însărcinatul cu afaceri al acesteia, Olănescu, a avut o întrevedere cu Patriarhul căruia i-a arătat că: „Singhiliul din 1876 dintre Prodromu și Lavra consfințește libera și de sine administrare a schitului nostru, fără amestec din partea cuiva, decât acela firesc și spiritual al Patriarhiei, de sub a cărei ascultare nu a căutat să iasă niciodată. Am accentuat că toate actele și toate mișcările făcute pentru întreținerea și înființarea Chinoviei Române s-au făcut cu voia și binecuvântarea Patriarhiei și că Soborul de la 1876 le-a dat puterea deplină pe viitor, contra căreia astăzi nu se mai poate reveni”. În răspunsul său, Patriarhul arăta că Lavra, în actul încheiat cu întemeietorii schitului în 1857, a limitat numărul monahilor la 20 „astăzi însă, în urma celor petrecute și mai cu seamă în fața unui fapt îndeplinit, nu mai poate să ridice nici o pretențiune asupra punctului acestuia, deci numărul călugărilor va rămâne pe viitor același ca astăzi. Asemenea se va păstra sigiliul întocmit cu exerga românească purtând icoana Botezului Domnului în loc de aceea a Sf. Ioan Botezătorul pe care o purta la început. În ce privește singhiliul de la 1876, P.S.S. mi-a spus că el poate să fie schimbat, și fără a-mi preciza nici modul, nici partea în care el va primi vreo schimbare, cu toate insistențele ce am pus întru aceasta, mi-a declarat că nu-mi poate lămuri mai mult, dar mă încredințează că schitul românesc nu-și va pierde din drepturile sale și că acelea din beneficiile acordate prin singhiliul menționat care vor putea fi acum modificate nu au să fie nici multe, nici atât de importante precum ne temem că ar putea să fie. În tot cazul, mi-a adăugat P.S.S., Marea Lavră nu are să câștige mare lucru”.²²

La încheierea raportului, Olănescu arăta: „L-am rugat pe P.S.S. să aibă în vedere credința și temeinicia pe care românii îndecosebi și călugării petrecători la Prodromu în particular au avut și au încă în hotărârile și așezămintele morale, decretate de Sf. Sinod sub luminata și cea de sus purtătoare de iubire ocârmuire a P.S.S.... Am arătat cât de grea ar putea să fie pozițiunea acestor monahi, văzându-se după atâta curgere de vreme scoși din unele drepturi și avantaje exercitate de atâta timp cu nădăjduita încuviințare de către P.S.S., spre a fi lăsați pradă unor neorânduiri și unor rătăcirii mai de căpetenie decât acelea pe care <P.>S.S. voiește să le stăpânească acum”.²³

²¹ *Ibidem*, fond *Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice*, dosar 6/1881, f. 10.

²² *Ibidem*, f. 3.

²³ *Ibidem*, f. 4.

La 30 mai 1881 era amânat procesul dintre mănăstirea Lavra și schitul Prodromu sub pretext că avocatul Lavrei era bolnav; „cauza reală pare a fi slăbiciunea vădită și recunoscută de însuși avocatul acesteia față de drepturile și actele schitului nostru” arăta atașatul Legației României la Constantinopol. Acesta continua arătând: „...am primit multe plângeri din partea schitului nostru contra călugărului român Antonie, care depărtându-se de datoriile lui s-a aliat cu Marea Lavră și a adus Patriarhiei o procură din partea Comunității moldovenesti a Prodromului, plus o cerere din parte-i spre a fi primit să se judece contra fraților săi împreună cu Lavroții... Călugării cer trimiterea acestuia în țară de Mitropolie și oprirea sa de a mai intriga și înmulți tot felul de vrajbe pe aici, contra lăcașului național, pe care s-a fost legat, acum câțiva ani, prin jurământ, că nu-l va tulbura și nu-i va aduce pagubă de orice fel”.²⁴

La 6 iunie 1881, când are loc ședința de judecată a Sinodului, Antonie și Nectarie nu au fost primiți, iar călugării români au prezentat „40 de acte prin care dovedeau că Marea Lavră recunoștea atât numele cât și pecetea și numărul părinților de azi ai schitului românesc... Lavra a insistat asupra unui protest ce ar fi <fost> făcut la 20 mai 1866, cu ocazia sfințirii bisericii schitului, însă a fost înlăturat, fiindcă Patriarhul le-a zis că de vreme ce, când au făcut protestul, biserica și schitul existau și se clădiseră sub ochii lor, fără să zică nimic, apoi acest protest ulterior nu mai poate însemna nimic. După o discuție asupra pecetei făcută de schit în 1871 în care se afla și pajura țării (discuție uneltită de Antonie spre a dovedi oarecum reaua credință a călugărilor noștri și dorința lor de a se emancipa de sub autoritatea patriarhală), călugării români declarând că de la 1876 nu se mai servesc de astfel de pecete, Patriarhul a ordonat părinților ca până pe 13 iunie să prezinte actele invocate”.²⁵

La 24 iulie 1881, Sinodul de la Constantinopol a hotărât: „1. singhiliul din 1876 este desființat; 2. actele cele vechi ale Lavrei pentru schitul moldovenesc cu 20 de călugări este sfânt și în putere și să se aplice; 3. tot ce s-au urmat între schit și Lavră de la 1857 și până astăzi, aceasta rămâne la dispoziția Lavrei; să vă duceți și să vă împăcați cu ea; 4. nu aveți voie a mai reclama la nici o altă autoritate, ci să vă mulțumiți cu hotărârea Sinodului”. Și cei doi reprezentanți ai schitului Prodromu, monahii Isaia și Ghedeon, concluzionau: „După cum se vede, chestia noastră față cu Patriarhia este pierdută, acum nu a mai rămas decât să luăm hotărârea și apoi să protestăm contra ei prin legațiune și să luăm chestia pe calea politică, că nu mai este de trăit sub jugul fanariot, însă dacă ne va ajuta țara, iar de nu, apoi vom fi de jaf grecilor și noi și schitul acesta la care s-au cheltuit până la 150000 lire de la toți frații români și de la guvernul român, pe care l-a întreținut guvernul și-l întreține până astăzi”.

²⁴ *Ibidem*, f. 7.

²⁵ *Ibidem*, f. 9.

Cei doi călugări români constatau cu durere: „acum Patriarhul Ecumenic și-au arătat maniera că este numai patriarh grecesc și persecutor al românilor și al tuturor națiunilor ortodoxe din Orient. Acum s-au văzut promisiunile lui cele false care au promis guvernului și lui Bordeanu și la alții mai mulți... pentru că nu numai nu ne-au recunoscut drepturile câștigate, ba le-au și desființat și ni le-au anulat toate și pe noi ne pune în risipă și schitul în ruinare. Părinților, arătați acestea și la alte persoane înalte ce ar putea a se convinge și a ne da mână de ajutor ca români și a nu ne lăsa în prada grecilor că rușinea noastră este a toatei Țări Românești”.²⁶

Într-adevăr, monahii Ghimnasia, Zinovie și David de la schitul Prodrumu adresează la 27 iulie 1881 un memoriu Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice: „Cu inima zdrobită de durere, venim a vă comunica Excelenței Voastre... cele întâmplare la Patriarhia de la Constantinopol, chinuviului românesc de la Sf. Munte și vă rugăm să ridicăți puternica și autorizata domniei voastre voce, în numele preacinstului guvern român, ca să se reguleze în mod definitiv acest diferend, făcând prin Înalta Poartă, acest schit independent, de a scăpa de pieirea cu care este amenințat din partea grecilor pizmași și vrăjmași vecini ai românilor... Ar fi dureros ca după suferințe îndelungate, cheltuieli nenumărate și în timpul în care patria mamă s-a ridicat în ochii lumii așa de sus, singurul și unicul așezământ de felul acesta care-l are țara la Sf. Munte să se coboare atât de jos, unde vor să-l pună hotărârea Înaltei Patriarhii, care, fără să știe poate, servind cauza intriganților își servă propria sa cauză, căci acea Patriarhie nu este Ecumenică cum trebuie să fie, ci numai curat grecească”.²⁷

La 30 iulie 1881, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice trimitea Ministerului Afacerilor Străine o notă în care arăta: „...vă rugăm a face grabnice demersuri pentru susținerea drepturilor aceluși schit și dacă nu se poate ajunge la un rezultat favorabil pe altă cale, conform angajamentului luat de guvern în ședința Adunării Deputaților de la 19 mai 1881, să binevoiti a recurge la intervențiunea diplomatică spre a recunoaște de către autoritățile ecleziastice că nu mai este în Turcia supremația ecleziastică în urma Tratatului de la Berlin”.²⁸

Năzuința călugărilor români de a li se recunoaște dreptul distinct de comunitate națională era justificată. Ideea pentru care s-au străduit multă vreme, aceea de a obține recunoașterea ridicării schitului românesc Prodrumu la rang de mânăstire, cu toate drepturile aferente, alături de cele 20 existente, între care 17 grecești, una rusească, una bulgară și una sârbească, nu a exclus nici o eventuală altă soluție care să le asigure un statut aparte, pe baze naționale, recunoscut ca atare. Întreaga lor acțiune a urmărit doar aspecte de organizare și

²⁶ *Ibidem*, f. 13.

²⁷ *Ibidem*, f. 11.

²⁸ *Ibidem*, f. 15.

regim de existență sau stare materială, nepunându-se în nici un fel în discuție problemele de credință sau de autoritate religioasă. Această năzuință românească era îndreptățită și din cauza constrângerilor venite din partea clerului grec. Călugării români erau supuși diverselor abuzuri în ceea ce privește contractele, taxele, dările, interzicerea culturilor, a ridicării de noi lăcașuri sau locuințe, a călugăririi unor monahi sau a împiedicării noilor veniți de a se stabili acolo. Mari greutăți erau făcute cu hirotonisirea sau înaintarea în grade, în folosirea pădurilor și a surselor de apă.²⁹

Astfel, într-un memoriu din 13 iunie 1881 al călugărilor români de la schitul Prodromu, adresat ministrului Cultelor, se arăta „ca numărul părinților să fie mărginit, ceea ce dă Lavrei motiv de a avea drept de autoritate înăuntrul schitului, care ar fi o mare înjosire pentru români ca monahii greci viind în schit să numere pe părinții români ca pe niște dobitoace, deoarece toate schiturile locale, atât chinoviale cât și idiorithme (de sineși) greci, ruși, bulgari și serbi, nu sunt constrânși în număr hotărât de părinți, ci numai chinoviul român, pretenție ce nu corespunde cu spiritul actului de fundațiune a schitului. Că cheresteaua pentru care am plătit până acum și suntem datori a plăti totdeauna pe viitor câte 1000 lei vechi, ca să ni se dea pentru toate trebuințele casei, ni se interzice”.³⁰

Un alt memoriu al monahilor de la schitul Prodromu, din 29 septembrie 1881, subliniază poziția părtinitoare a Patriarhiei de la Constantinopol, care, pe de o parte, promitea reprezentanților României sprijin și, pe de altă parte, nu recunoștea drepturile așezămintelor românești, ba mai mult, le restrângea. Astfel, în urma unei noi audiențe la Patriarhie a consulului României la Constantinopol, Al. Fara, din însărcinarea Mitropolitului Primat român în privința situației schitului Prodromu, Patriarhul a răspuns că: „hotărârea ce a dat-o contra drepturilor schitului nostru, prevăzută în singhiliul din 1876, a făcut-o nevrând și că i-a promis că dacă schitul va intra în negocieri de pace cu Lavra, conform hotărârii ce a dat P.S.S. la 13 august a.c. și neîmpăcându-se, atunci P.S.S. are să dea un singhiliu mai bun decât cel din 1876... Cu asemenea promisiuni P.S.S. Patriarhul din Constantinopol mai înainte de a elibera hotărârea P.S.S. din 13 august a.c., a asigurat pe onor. Dl Dimitrie Brătianu, pe onor. Dl N. Bordeanu precum și pe onor. Dl Olănescu, prim-secretar al legațiunii române din Constantinopol, că P.S.S. nu va ataca drepturile schitului nostru român prin singhiliul din 1876. Care promisiuni s-au adevărit false, după cum se constată în menționata hotărâre. De asemenea și acum, din câte a promis onor. Dl Fara, nici una va îndeplini, ci numai că voiește să se profite de ocazie. Pentru aceasta fac toate tentațiunile ca chestia schitului nostru român să nu intre pe canalul politic,

²⁹ Gh. Zbucea, *O istorie a românilor din Peninsula Balcanică. Secolul VIII-XX*, București, Editura Biblioteca Bucureștilor, 1999, p. 169.

³⁰ D.A.N.I.C., fond *Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice*, dosar 6/1881, f. 24.

spre a fi recunoscut formal de autoritatea guvernului otoman, că România cere un stabiliment de pioși români în Muntele Athos; și așa să-și piardă schitul toate drepturile recunoscute de Marea Biserică prin singhiliul din 1876, care este pus sub scutul european și prin acest mod să înlăture dreptul guvernului român de a apăra acest sacru stabiliment, lăsându-l la dispozițiunea Sanctității Sale și a grecilor lavrioți”.³¹

Monahii români implorau autoritățile române să nu creadă „falsele promisiuni de la Fanar; nici una n-a admis și nici că vor admite, ci numai că vor să profite de ocaziune (ceea ce este rușinos pentru națiunea română, a fi jucată ca o păpușă de politica grecilor)... și pierzând odată ocaziunea progresării sale, care i se oferă prin art. 62 al Tratatului de la Berlin, se pierde și orice altă speranță de prosperitate morală și materială, de la care națiunea noastră s-ar fi putut cândva nu puțin profita... Dacă Patriarhul a distrus acea nouă pozițiune deja creată, cum promite că ne va crea o alta mai bună contra deciziei sale de acum?”³²

Articolul 62 al Tratatului de la Berlin, invocat de monahii români în memoriu, prevedea garanții internaționale pentru Sfântul Munte: „ecleziaștii, pelegrinii și călugării tuturor naționalităților... se vor bucura de aceleași drepturi, avantaje și privilegii... Călugării din Muntele Athos, oricare ar fi țara lor de origine, vor fi menținuți în posesiunile și avantajele lor anterioare și se vor bucura fără nici o deosebire de deplina egalitate de drepturi și prerogative”.³³

Conflictul declanșat de cei trei călugări, Nifon, Nectarie și Antonie, între schitul Prodromu și mănăstirea Lavra se încheie prin actul de împăcare din 3 martie 1889. În perioada 1881-1889 Nifon și Nectarie au viețuit într-o chilie din afara schitului, asigurându-li-se întreținerea, iar Antonie „a fost mărginit cu totul”, acesta fiind considerat „principalul instrument al vrăsmășiei contra voinței obștei”.³⁴

În anul 1890, starețul Damian Dimitrescu, „săturându-se de multiplele tulburări, inconveniente și după o luptă de 20 de ani, a demisionat”. A fost ales stareț Ghedeon ieromonahul care l-a primit în schit și pe Antonie, numindu-l chiar în comitetul de administrare.³⁵

Noul stareț Ghedeon făcea o vizită în țară, în 1892, și intervenea pe lângă regele Carol I și Mitropolitul Primat, solicitând ridicarea subvenției schitului de la 7000 franci la 10000 franci. „Și ne-au promis Majestatea Sa și Onorabilul guvern, că la bugetul anului curent ne va face o cifră mai mare”.³⁶

³¹ *Ibidem*, f. 46.

³² *Ibidem*, f. 47.

³³ Gh. Zbucea, *op.cit.*, p. 165.

³⁴ D.A.N.I.C., fond *Ministerul Cultelor, Direcția Contabilității*, dosar 4/1890, f. 95.

³⁵ *Ibidem*, dosar 27/1878, f. 95.

³⁶ *Ibidem*, dosar 296/1893, f. 12.

Într-adevăr, din memoriul stareșului Ghedeon către ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Tache Ionescu, din iunie 1893, aflăm că subvenția schitului ajunsese la 12000 franci anual. Se solicita eliberarea ei, „că neapărată nevoie avem a ne procura acum, vara, necesarul nutriment și celălalte pentru schit”.³⁷ În septembrie 1893 Ghedeon confirma primirea subvenției și arăta că începuse lucrarea pentru construirea unui apeduct care să aducă apă în schit de la o distanță de 2500 m. În aprilie 1894, subvenția schitului ajunsese la 14000 de franci, încasată în două tranșe, în mai și în noiembrie.³⁸ Subvenția schitului era însă trimisă cu întârziere, fapt ce provoca greutăți în procurarea hranei și a celorlalte produse necesare traiului monahal.

Într-un memoriu din 20 februarie 1896, adresat de stareșul Ghedeon noului ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice, se arăta că în anul 1893 fostul ministru Tache Ionescu îi propusese să cedeze metocul pe care-l avea schitul în Iași, din anul 1855, de la domnitorul Moldovei, Grigore Alexandru Ghica, pentru construirea noului Seminar și a apartamentelor Mitropoliei. În schimbul cedării acestui metoc solicitase mărirea subvenției, care fusese ridicată la 14000 lei anual „promițându-se că în fiecare an să ne înscrie treptat către o cifră până vom putea ajunge să acoperim cheltuielile ce avem îndoite mai mari decât veniturile schitului”. Solicita noului ministru, Petre Poni, „adaosul ce veți mai găsi de cuviință la subvenția schitului, ca astfel să putem acoperi, dacă nu pe deplin, cel puțin într-un mod convenabil cheltuielile necesare ... cu atât mai mult, că noi aici, în Sfântul Munte, suntem focarul luminii și ajutorul fraților noștri români din Macedonia, care ne cer cărți, veșminte și lucruri bisericești”. Era relatat faptul că în urma unei furtuni, în ianuarie 1895, fusese avariata arsanaua de la mare, provocând o pagubă de peste 6000 lei. Se împrumutaseră cu dobândă, refăcuseră arsanaua, „fără de care nu putem trăi”, și construiseră un nou canal pentru apă din „marmură, lucrat cu ciment și var”, pentru care cheltuiseră 25000 lei. Acoperișul bisericii, veche de 40 de ani, se stricase și era necesară repararea lui și aveau nevoie de 30000 de lei.³⁹ În perioada următoare, schitul primea cu întârziere subvenția, cea de-a doua tranșă a ei pe anul 1896 era încasată abia în ianuarie 1897.⁴⁰ Mai mult, existaseră tendințe de diminuare a ei de la 14000 lei la 10000 lei, însă ministrul Spiru Haret o restabilise la valoarea inițială.

La toate aceste greutăți se adaugă în iunie 1898 o nouă plîngere adresată de părinții Nifon și Nectarie Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, în care reclamau calitatea produselor cu care erau aprovizionați de schit și mai ales lipsa de binevoință cu care li se dă. Spiru Haret atrăgea atenția călugărilor prodromiți

³⁷ *Ibidem*, f. 27.

³⁸ *Ibidem*, dosar 291/1894, f. 5.

³⁹ *Ibidem*, dosar 44/1895, f. 8.

⁴⁰ *Ibidem*, dosar 163/1897, f. 5.

să nu se mai împartă în tabere care să se lupte între ele, pentru că nu va tolera acest lucru⁴¹.

Din raportul sosit de la schit rezulta că cei doi monahi, Nifon și Antonie, împreună cu doi ucenici, trăiau în peștera Vigla de la Muntele Athos și primeau provizii și îmbrăcăminte în valoare de 5559 lei turcești anual.

Dintr-un memoriu din 3 noiembrie 1898, adresat de starețul Ghedeon ministrului Spiru Haret, rezulta că „părintele Antonie umblă cu multe plângeri pentru că Nifon, fiind bătrân, aproape 100 de ani, având 3 ucenici și nutriment din schit, nici nu se gândește la astfel de lucruri”. Antonie se retrăsese din schit la Nifon și făcuse o petiție către Lavra în iulie 1897 în care afirmă că starețul Ghedeon și comitetul de la Prodromu „s-au ereticit, pentru că pomenise în biserică pe regele României și membrii familiei regale”. Lavra le atrăsese atenția, dar răspunsul prodromiților a fost că „schitul niciodată nu poate renunța a nu pomeni pe suveranii țării noastre, din care facem parte, care ne protejază și ne întreține”. Se adresaseră Ministerului Cultelor și Mitropolitului Primat pentru a interveni pe lângă Patriarhia de la Constantinopol „care au lăsat liberă pomenirea suveranilor în biserica Chinoviului românesc”. Era amintit faptul că Antonie era cel care declanșase conflictul dintre Lavra și Prodromu în perioada 1880-1890 și aceasta „ne tăiasă apa de băut, lemnele de foc, catării de a ieși pe poarta schitului afară, care lacune le-am plinit prin facerea unui rezervor în care adunam apa de ploaie după case pentru un an. Lemnele și fânul îl cumpăram cu corabia de afară, făcându-ne toate dificultățile cu tendința de a ceda drepturile câștigate la 1876. La toate aceste scene, părintele Antonie era alături cu grecii, călăuză intimă. În 1890, văzând părinții lavroți că cu atare intrigi mai mult se blamează în fața lumii civilizate, au convenit la pace”. Antonie fusese totuși primit în schit în 1890, de noul stareț Ghedeon, însă tot nu era mulțumit. Numărul călugărilor prodromiți depășise cifra 100 la care se adăugau peste 10000 de vizitatori anual care trebuiau hrăniți, iar altora trebuia să le facă milostenii. Nu mai făceau față cheltuielilor „și când le spunem că nu mai avem, ne răspund: rușine pentru voi românii. O mănăstire are România în Sfântul Munte și nu o poate întreține? Până la 1860 trimitea milioane pentru mănăstirile străine din Orient și acum pe acea mănăstire nu o întrețineți <spuneți minciuni>, sunteți plini de bani și tăgăduiți”. Cu toate lipsurile pe care le întâmpinau, „cel de pe urmă posmag îl împărțeau cu dâșii, neștiind lumea că chiar subvenția anuală de 14000 de franci nu ne vine la timp și suntem siliți să ne împrumutăm cu procente pe la greci și pe la alții, ca să ținem prestigiul românesc sus. Să nu știe lumea toată în ce stare suntem, și suntem datori astăzi 5000 de napoleoni. Semestrul subvenției de toamnă, în loc să-l primim în octombrie, îl primim în decembrie sau ianuarie și cel de

⁴¹ *Ibidem*, dosar 27/1898, f. 17.

primăvară, în loc de aprilie, pe la august sau septembrie”. Solicitau ministrului trimiterea subvenției la timp și anunțau că presa trimisă de guvern în 1897, „pentru a imprima cărți și muzică cu litere străbune”, fusese confiscată de turci și oprită în vama de la Salonic, pentru că părintele Antonie le-a spus turcilor că este tipografie pentru cărți, iar Lavra a întărit că urmau să fie tipărite „cărți și jurnale contra guvernului otoman ... acestea sunt ofrandele aduse schitului de părintele Antonie”⁴².

În anul 1901, numărul călugărilor de la Prodromul se ridica la 150, dar în anii următori schitul trecea printr-o perioadă dificilă. În urma cutremurului din 26 octombrie 1905, zidurile falnicei biserici sfințite în 1866 crăpaseră, cupolele abia se mai țineau. Fuseseră grav deteriorate și dependențele, arhondaricele, magaziile, grajdurile, iar călugării se adăposteau pe unde puteau. Noul stareț al schitului, Antipa Dinescu, solicita guvernului român ajutor pentru că „noi nu suntem în stare de făcut nimic în astfel de caz, deoarece suntem cu totul lipsiți de bani, abia putând întâmpina anualele cheltuieli”⁴³. Dintr-un raport din martie 1908 al aceluiași ieromonah Antipa Dinescu rezultă că statul român alocase suma de 48300 lei pentru refacerea schitului, iar comunitatea hotărâse „să facă altă biserică din piatră de marmură cioplită, ... mai mărind-o cât ne permite locul și planul”⁴⁴.

Alături de Teodosie Soroceanu, conducătorul Comunității Fraților Români de la Muntele Athos, starețul Antipa Dinescu de la Prodromu va înainta o serie de memorii guvernului și Bisericii Ortodoxe Române în care solicita ridicarea schitului la rangul de mănăstire alături de cele 20 de mănăstiri athonite. „Șaptesprezece mănăstiri pentru greci, una pentru ruși, una pentru sârbi și una pentru bulgari, socotim că ar putea deocamdată să fie de ajuns, și ca un omagiu adus Țărilor Române, să se fi gândit cineva ca să nu fim cum suntem azi, în condiții umiltoare pentru noi toți ca națiune, fără nici o mănăstire acolo”⁴⁵.

Statul român și-a sporit preocuparea pentru îmbunătățirea situației monahilor români. Războaiele Balcanice au dus la modificarea situației politice din zonă, în luna noiembrie 1912 statul grec lua în stăpânire Peninsula Chalcidică și introducea starea de asediu. Autoritățile otomane erau înlăturate, dar <era> garantată păstrarea autonomiei Sfântului Munte. La Conferința de la Londra era discutată situația călugărilor athoniți și se avansau mai multe soluții: fie rămânerea în cadrul statului otoman cu vechiul regim, fie încorporarea în statul

⁴² *Ibidem*, f. 95.

⁴³ Adina Berciu-Drăghicescu, Maria Petre, *Școli și biserici românești din Peninsula Balcanică, Documente 1864-1948*, vol. I, București, Editura Universității, 2004, p. 206.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 216.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 257.

grec cu un regim de autonomie, fie crearea unei organizații independente sub garanție internațională. Ministrul român de la Londra, N. Mișu, sugera autorităților române să se înțeleagă cu Grecia în privința obținerii „a cel puțin un vot în Adunarea de la Careia (Chinotita), fie prin cumpărarea drepturilor autonome ale unei mănăstiri părăsitate, sau prin recunoașterea chiliilor noastre ca mănăstiri independente, ceea ce va fi mai greu”⁴⁶.

La 3 octombrie 1913, Chinotita de la Careia hotăra păstrarea sistemului existent, transferând drepturile Imperiului Otoman către regatul grec și respingând ideea internaționalizării sau neutralității Muntelui Athos. Ocazia favorabilă a rezolvării pozitive a solicitărilor monahilor români athoniți din vara anului 1913 a fost pierdută.

În anul 1914 izbucnea la schitul Prodromu un conflict între o parte a călugărilor și starețul Antipa Dinescu, care era acuzat de nerespectarea Regulamentului adoptat în anul 1891. Starețul era dat afară cu forța din funcție și din schit. Trimis să soluționeze conflictul, consulul general al României la Salonic, G. C. Ionescu, constata în februarie 1915 că răzvrătirea era condusă de mănăstirea Lavra, iar „dezordinea și necinstea care domnește în mănăstirile grecești se va înrădăcina și la Prodromu”⁴⁷. Conflictul de la Prodromu se va derula între anii 1914-1917 și va reizbucni în martie 1919, deoarece călugării răzvrățiți, ce fuseseră exilați, au fost reinstalați în schit cu ajutorul autorităților elene.

Lavra nu a respectat dorința călugărilor prodromiți de a-l menține stareț pe Antipa Dinescu și a vrut să impună alegerea lui Anichit. În această situație călugării l-au ales pe părintele Pimen, însă grecii au impus introducerea în Consiliul Administrativ a lui Cornilie Gurie, iar în Consiliul Matur a celorlalți călugări răzvrățiți, Gordie, Aviv, Arsenie. Călugării prodromiți solicitau guvernului român să-i apere în fața abuzurilor mănăstirii Lavra și, dacă nu se putea obține independența schitului pe cale diplomatică sau prin cumpărare, măcar să se obțină o bucată de pământ în jurul lui care să-i asigure supraviețuirea. De asemenea, sugerau trimiterea odoarelor și a valorilor schitului în România pentru că existența lor la Muntele Athos devenise nesigură. Între timp, din țară continuau să se facă donații către schitul Prodromu. Prin Jurnalul Consiliului de Miniștri nr. 1313, din 9 iunie 1916, schitul era autorizat să primească legatul defunctului Petrache I. Răducănescu din Vălenii de Munte, constând în 46 ha de pământ în județul Prahova⁴⁸.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 39.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 293.

⁴⁸ D.A.N.I.C., fond *Ministerul Cultelor, Direcția Contabilității*, dosar 4825/1916, f. 11.

Aflat în țară la metocul din București, Darvari, Antipa Dinescu transmitea în august 1919 instrucțiuni către Banca Națională pentru încasarea cupoanelor titlurilor schitului în valoare de 63675 lei⁴⁹.

Din documentele păstrate în fondul *Ministerul Cultelor și Artelor* rezultă că în aprilie 1920 călugării de la Prodromu l-au ales stareț pe protosinghelul Simeon Ciomandra, dar acesta nu a fost recunoscut de mănăstirea Lavra pentru că era născut în Macedonia, iar articolul 4 din singhiliul din 1889 prevedea ca starețul să fie român născut în România. La 15 decembrie 1921 era ales stareț Hrisostom Apostolache; Antipa Dinescu, aflat la schitul Darvari, îl recunoștea în această funcție în ianuarie 1922.

Simeon Ciomandra ducea schitului, în august 1921, 10 vagoane de alimente, majoritatea cereale, precum și situația veniturilor și cheltuielilor pentru perioada 1913-1921⁵⁰.

În iulie 1922 Mitropolitul Primat, Miron Cristea, înainta Ministerului Cultelor un memoriu în care solicita intervenția pe lângă autoritățile elene pentru obținerea independenței schitului și numirea unui reprezentant în Chinotita de la Careia⁵¹.

În septembrie 1926, printr-o Chartă constituțională semnată de cele 20 de mănăstiri, se consfințea preponderența elementului grec la Muntele Athos. Era impusă cetățenia elenă tuturor monahilor athoniți, erau prevăzute inalienabilitatea pământului peninsulei, unele avantaje fiscale, precum și numirea unui guvernator care să supravegheze administrația.

Instabilitatea de la conducerea schitului și certurile dintre călugării prodromiți continuau, însă, aducând grave prejudicii imaginii acestuia și demersurilor autorităților române. În iulie 1922, după numai șapte luni, starețul Hrisostom era înlocuit de o grupare a prodromiților cu Anichit Dimitriu. Mitropolia Ungro-Vlahiei considera alegerea „făcută în mod ilegal” și primise reclamații ale călugărilor prodromiți „de felul cum au fost terorizați cu amenințări de a li se smulge iscăliturile, iar pe unii care n-au fost de față, i-au semnat alții”. Mitropolia constată că „de câțiva ani se petrec nereguli grave în schitul Prodromu – alimentate prin intrigi de străini neiuitori de binele și progresul schitului și că instrumentele acestor uneltiri străine sunt monahii Antonie, Cornilie, Gurie și Aviv, care nu mai încetează provocările de tot felul de a tulbura viața din Prodromu”. Ministerul Afacerilor Externe era rugat să transmită legației de la Atena instrucțiuni de a interveni pe lângă guvernul elen pentru trimiterea celor patru călugări în țară⁵².

⁴⁹ *Ibidem*, dosar 3751/1919, f. 3.

⁵⁰ *Ibidem*, fond *Ministerul Cultelor și Artelor*, dosar 11/1922, f. 24.

⁵¹ *Ibidem*, f. 44.

⁵² *Ibidem*, f. 52.

În decembrie 1922, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, alarmat de situația de la Prodromu, catalogată drept „o mare neorânduială care atinge marginile anarhiei, provocată de câțiva călugări neastâmpărați și care prin intrigile lor și prin tot soiul de apucături nedemne, ajutați de câțiva călugări greci ai Lavrei, au alungat trei stareți legali instituți de noi și recunoscuți de Onor Minister”, refuza recunoașterea lui Anichit și-l socotea „nevrednic de a mai face parte din cinul monahal”. Ministerul Cultelor era solicitat să blocheze accesul lui Anichit la averea din țară a schitului și să numească o comisie care împreună cu un reprezentant al guvernului să inventarieze această avere⁵³.

În ianuarie 1923, protosinghelul Simeon Ciomandra, conducătorul schitului Icoana Darvari din București, era însărcinat de Mitropolie cu administrarea averii din țară a schitului⁵⁴.

Conflictul călugărilor prodromiți este ilustrat prin numeroase memorii și plângeri către Ministerul Cultelor și Mitropolie, taberele din țară reprezentând grupările din schit. Unele dintre acestea sunt adevărate strigăte deznădăjduite ale unor venerabili monahi ce „supportaseră osteneli timp de 20 și 40 de ani în acest locaș”. Toți așteptau venirea din țară a unei comisii care să-i salveze⁵⁵.

În timp ce procuratorul din țară al schitului Prodromu, Vasian Oprișan, aducea într-un memoriu către primul-ministru Ion I. C. Brătianu, din anul 1924, grave acuzații fostului stareț Antipa Dinescu și economului schitului Simeon Ciomandra și-l sprijinea pe Anichit Dimitriu, Gammaleil schimonahul îl susținea pe Antipa Dinescu și pe Hrisostom.

Memoriul cancelarului-contabil Gammaleil descrie situația grea a schitului în perioada 1914-1920, când Antipa Dinescu fusese în două rânduri izgonit din schit și acesta nu mai primise nici un venit din țară încât „un mare sobor de părinți ajunsesem a ne primejdui și de zilnica pâine, pe care am mâncat-o amestecată cu buruieni din pădure și aceea cumpărată cu împrumuturi de pe la mânăstirile străine, dând procente foarte mari”. După plecarea starețului Antipa, schitul fusese părăsit de mulți părinți „mai toți fiind meșteri buni. ... Cu mare jale privim atelierelor lor ce stau pustii, construite cu mari cheltuieli și sculele lor care stau nelucrătoare, risipindu-se zadarnic”. Anichit și Comelie erau considerați nepregătiți pentru administrarea schitului și întreținerea contabilității și a cancelariei și din această cauză aduseseră grave prejudicii schitului și împrăștiaseră banii economisiți de Antipa Dinescu⁵⁶.

Încercarea Ministerului Cultelor și Artelor de a se implica în aplanarea conflictului dintre călugării prodromiți, în problema administrării averilor

⁵³ *Ibidem*, f. 83.

⁵⁴ *Ibidem*, dosar 9/1925, f. 59-60.

⁵⁵ *Ibidem*, dosar 14/1924, f. 77.

⁵⁶ *Ibidem*, f. 1-3; 30-33.

acestui din România, a luat sfârșit în mai 1924, când ministerul a recunoscut pe îputernicitul schitului, Andrei Condurache din Iași, ca administrator general, în locul protosinghelului Simeon Ciomandra, a cărui procură fusese retrasă de schit și publicată în „Monitorul Oficial” nr. 227, din 19 ianuarie 1923.

Întrucât schitul Prodromu „fiind persoană morală și juridică, înscriindu-și sediul la Tribunalul Iași, S.I. sub nr. 42/1924”, singurul drept ce-l putea avea statul român și Biserica Ortodoxă Română era acela de a examina dacă persoanele numite de schit ca administrator întruneau condițiile legale⁵⁷.

În noiembrie 1924, starețul Anichit însoțit de administratorul general Andrei Condurache aduceau la Prodromu 1 vagon de porumb, 6 t de grâu, 3 t de fasole, 5 t de făină, pește, haine, încălțăminte și alte materiale. Un nou transport cu cereale și alte produse era trimis în iunie 1926⁵⁸.

Nici soarta starețului Anichit n-a fost alta decât aceea a înaintașilor săi. Dintr-un memoriu al acestuia către Sfântul Sinod din martie 1927 rezultă că întors la schitul Prodromu, a fost destituit de un grup de șapte călugări pe care-i numește „bandiți”, pentru că erau soldați dezertați din Regat care „bat pe cei ce se declară contra lor și-i exilează”. Acest grup prodromit a impus ca stareț pe Ioasaf la 30 noiembrie 1926 și intenționau să „ridice efectele ce le au în țară, a vinde imobilele chiar și să rupă orice legătură cu România”. Fostul stareț Anichit Dimitriu ruga Ministerul Cultelor și Artelor să blocheze conturile schitului⁵⁹.

Solicitat de minister, inspectorul Gheorghe Popescu arăta într-un raport din mai 1927 că schitul Prodromu își administrase averile din țară până în anul 1924 fără nici un control. După acest an se stabilise că statul putea verifica dacă administratorul averii schitului nu comitea abuzuri. Soborul schitului era cel care verifica și aproba bilanțul și contul de gestiune, efectua descărcarea de gestiune a consiliului de administrație, aproba și modifica bugetul. Copii de pe bilanț, buget și cont erau trimise Ministerului Cultelor și Artelor și Consiliului Central Bisericesc.

Inspectorul Gheorghe Popescu semnala existența unor dificultăți: veniturile și cheltuielile schitului din Grecia nu puteau fi controlate; cele făcute în țară trebuiau trimise la Prodromu pentru a fi aprobate; mărfurile cumpărate în țară nu puteau intra în Grecia decât însoțite de facturile originale și de acolo nu mai ajungeau în țară, pentru că aducerea lor presupunea costuri în plus. De asemenea, era semnalată continua stare de „răzvrătire, care durează cu mici intermitențe de zeci de ani”. Toate actele justificative de venituri și cheltuieli nu

⁵⁷ *Ibidem*, f. 91.

⁵⁸ *Ibidem*, dosar 9/1926, f. 55, 57.

⁵⁹ *Ibidem*, dosar 4/1927, f. 7.

se aflau la minister, dar puteau fi solicitate administratorului averilor Prodromului, monahul Vasian Oprișan⁶⁰.

În mai 1927, fostul stareț Anichit Dimitriu descria într-o adresă către minister averea deținută de schit la Muntele Athos: 5 ha de teren în jurul lui, în majoritate stâncos, în parte plantat cu vie și grădini de zarzavat și puținii măslini, iar odoarele din biserică și cele trei paraclise erau deosebit de valoroase și nu puteau fi evaluate sumar. La metocul din insula Thassos se afla o biserică, teascuri, clădiri, moară de untdelemn, teren în jurul clădirilor împrejmuțit cu zid și o suprafață de 20 de ha din care o parte pădure, 3 ha de vie, 3000 măslini, grădini etc. La malul mării aveau casă, arsana pentru adăpostul bărcilor și un dig zidit la mare pentru a apăra arsanaua⁶¹.

Deși fusese instalat la conducerea schitului în noiembrie 1926, Ioasaf trimitea un memoriu Ministerului Cultelor abia în septembrie 1927, în care anunța destituirea lui Anichit, pe care-l învinuia că ocupase metocurile și proprietățile din țară „luându-le veniturile” și le cheltuia „pentru plăcerile lui”, și-l atrăsese de partea lui și pe procuratorul averilor, Vasian Oprișan. Solicita ministerului să-l atenționeze pe Vasian Oprișan să conlucreze direct cu schitul, în caz contrar să i se anuleze procura, de asemenea excluderea din metocuri a lui Anichit Dimitriu⁶². În ianuarie 1928, Sinodul înștiința Ministerul Cultelor că „nu recunoșteau și nici nu stau de vorbă cu asemenea călugări răzvrățiți și lipsiți de cel mai elementar spirit de omenie și de demnitate față de rasa pe care o poartă, față de numele de român și față de disciplina cinului călugăresc”⁶³.

Inspectorul Gheorghe Popescu, într-un raport din 6 octombrie 1928, arăta că se întâlnise la Iași cu Anichit Dimitriu, care-i arătase două scrisori trimise de la Muntele Athos de părintele Cornilie, din care „se vede situația critică în care se găsesc prodromiții, precum și apelul pe care-l fac către țară, ca să le dea o mână de ajutor, neținând socoteală de fapta inconstientă a unor răzvrățiți”⁶⁴.

În cadrul reformei agrare care a fost făcută în Grecia în anul 1924, s-a trecut și la exproprierea moșiilor aparținând mănăstirilor athonite. Numai moșiile mănăstirii sârbești Hilandar și metocul din insula Thassos al schitului Prodromu nu fuseseră încă expropriate. Guvernul grec luase în toamna anului 1927 hotărârea de a expropria și metocul din insula Thassos, iar inspectorul Popescu aprecia că „acest metoc este absolut necesar căci fără acesta Prodromu este amenințat a se desființa. Se vede că grecii acest lucru îl doresc”. Se aprecia că tentativele făcute de guvernul român de a obține autonomia schitului „sau de a

⁶⁰ *Ibidem*, f. 18-19.

⁶¹ *Ibidem*, f. 24-25.

⁶² *Ibidem*, f. 37.

⁶³ *Ibidem*, dosar 14/1928, f. 12.

⁶⁴ *Ibidem*, dosar 4/1927, f. 38.

cumpăra de la greci o mănăstire autonomă cum este Cutlumușul, care este ctitoria domitorilor români, sau cumpărarea unei mănăstiri de la greci nu se va realiza niciodată”. De asemenea „tratativele pentru autonomia Prodromului, în forma în care s-au dus, cu temporizări de ani de zile, a<u> deșteptat atenția grecilor și în loc ce bine ne-am ales cu rău”, iar înlocuirea stareșului Anichit și a lui Cornilie ar fi fost o consecință a bănuielii Marii Lavre că aceștia luptau pentru autonomia Prodromului. Mai mult, chiar exproprierea metocului din insula Thassos „ar fi pusă la cale tot de Marea Lavră, întrucât aceasta știe că fără această proprietate Prodromu s-ar desființa și ocazia ar fi binevenită pentru a pune ei mâna pe acest schit”. Gheorghe Popescu aprecia că „oricât de nedisciplinați ar fi actualii călugări prodromiți, actualii sau urmașii lor, se pot înderepta, totuși un sentiment de prestigiu național trebuie să ne îndemne a face ca călugării (*sic!*) români să nu dispară din Sfântul Munte”. Inspectorul propunea reluarea tratativelor cu guvernul elen și autoritățile Sfântului Munte pentru obținerea autonomiei schitului Prodromu, Lavra să nu se mai amestece în administrarea internă a schitului, stareșul ales de sobor să fie confirmat de Chinotită. Schitul urma să plătească mănăstirii Lavra subvenția anuală pentru a putea lua în schimb lemne din pădure și a se putea alimenta cu apă din conducta ei. Inspectorul era convins că, până în decembrie 1927, aceste cereri ar fi fost acceptate și declara că dacă nu se va întâmpla așa își va da demisia⁶⁵. Evenimentele ulterioare nu-i vor confirma optimismul, Gheorghe Popescu își va da demisia, însă nu-i va fi acceptată. De data aceasta autoritățile de la București au refuzat să-l recunoască pe noul stareș Ioasaf, un călugăr de peste 70 de ani, fără autoritate în fața celor patru epitropi, călugări tineri și însuflețiți de fanatism religios. Toate transformările care avuseseră loc în Sfântul Munte după Primul Război Mondial, adoptarea noii Charte constituționale care prevedea obligativitatea cetățeniei elene pentru toți monahii athoniți, exproprierea moșiilor athonite, introducerea noului calendar, politica dusă de greci de a depopula așezămintele românești prin limitarea dreptului de statornicie a noi ucenici și frați care să-i poată înlocui pe cei ce decedau, alimentarea disensiunilor de la schitul Prodromu de Lavra au dus la scăderea numărului monahilor români și la decăderea lor economică.

Călugării de la Prodromu au refuzat să mai primească în schit pelerini români și au declarat autoritățile religioase române drept eretice, întrucât adoptaseră noul calendar.

În aprilie 1928, ministrul României la Atena, Langa Răscanu, raporta că intervenise pe lângă ministrul elen al Agriculturii pentru a se acorda schitului Prodromu despăgubiri pentru recolta confiscată în anul 1927. În privința revenirii asupra exproprierii metocului, ministrul arăta că măsura era generală și pentru

⁶⁵ *Ibidem*, f. 39.

mănăstirile grecești și pentru cele minoritare, dar că vor fi plătite despăgubiri pentru proprietățile expropriate mănăstirilor minoritare, sumele urmând să fie depuse la Banca Națională a Greciei, pentru a constitui un fond inalienabil al acestor mănăstiri. Langa Râscanu arăta că mănăstirile Sf. Pantelimon (rusă) și Zografu (bulgară) înaintaseră memorii Societății Națiunilor, însă nu aveau șanse de izbândă⁶⁶.

Între timp, în țară se derula conflictul dintre vechiul administrator al averilor schitului, Simeon Ciomandra, și noua administrație. În iunie 1928, inspectorul Gh. Popescu informa Ministerul Cultelor și Artelor că monahul Evghenie Dumitrescu de la via Tifești, jud. Putna, ce aparținea schitului Prodromu i-a declarat că „de conivență cu părintele Simeon Ciomandra fac greutăți administratorului general, monahul Vasian Oprișan, recunoscut de Sfântul Sinod și de minister, spre a-l da afară și de aceea i-au acaparat veniturile acolo unde au putut”. Inspectorul arăta că „rolul ministerului nu este ca să fie unealta acestor călugări răi și neonești”, care de opt ani nu plățiseră nimic din veniturile schitului „deci procedeu e vechi și mai are și alți ani când n-a dat nici un venit pe motiv că ceea ce produc cele 10 pogoane de vie de abia îi ajung pentru întreținerea lui și a oamenilor săi”⁶⁷.

În urma neregulilor constante în administrarea averii din țară a schitului, monahul Vasian Oprișan era demis din această funcție în anul 1929⁶⁸.

În noiembrie 1931, dintr-un raport al inspectorului N. Vlădescu, delegatul ministerului, și preotului C. Dinescu, delegatul Consiliului Central Bisericesc, rezultă că bunurile aflate în țară ale schitului Prodromu se ridicau la suma de 6971421 lei. Din verificarea făcută gestiunii acestor bunuri pentru anii 1924-1929 se constatașeră numeroase nereguli și lipsuri, fostul administrator general Vasian Oprișan nu era de găsit și se propunea instituirea unei administrații centrale pentru averile din țară ale schitului.

Autoritățile românești trec în anul 1931 la o inventariere riguroasă a bunurilor mobile și imobile ale schitului aflate în țară. Din acest inventar rezultă următoarea situație:

„A. Bunuri imobiliare:

- 6 ha de vie în comuna Bucium (Iași) și alte bunuri în valoare de 700000 lei;
- 7 ha de vie în comuna Zanea (Iași) în valoare de 400000 lei;
- 4,5 ha vie în comuna Țifești (Putna) în valoare de 500000 lei;
- 5 ha de teren în comuna Bârnova (Iași) în valoare de 50000 lei;

⁶⁶ *Ibidem*, dosar 14/1928, f. 24.

⁶⁷ *Ibidem*, f. 100.

⁶⁸ *Ibidem*, dosar 6/1932, f. 15.

- 1 imobil în Iași (str. Păcurari nr. 96) în valoare de 500000 lei (închiriată cu 45000 lei/an);
 - 1 loc viran în Iași (str. Uzinei 51) în valoare de 100000 lei;
 - case în București (str. Dichiu nr. 7) în valoare de 1000000 lei (chiria în neregulă);
 - casă în Constanța (str. Ștefan cel Mare nr. 5) în valoare de 500000 lei (neînchiriată);
 - case în Galați (str. Codreanu 27 și 29 și str. Pantelimon 5, 7 și 9) în valoare de 1500000 lei;
 - 5 ha teren arabil în comuna Odrășeni (Orhei) în valoare de 30000 lei.
- Total avere imobiliară = 5280000 lei

B. Bunuri mobiliare

1. 26 acțiuni la Banca Românească în posesia lui Anichit Dimitriu. Val.=31000
 2. Diverse acțiuni și efecte de stat în păstrarea Mitropoliei Iași. Val.=124000
 3. Efecte de stat depuse la BNR pentru garantarea împrumutului de 166000 lei la 27 VI 1929. Val.=576000.
 4. 70000 l vin recolta pe anul 1930 de la via Bucium (Iași). Val.=70000.
 5. Chirii de încasat pentru imobilele din:

Constanța	131000
București	566000
Galați	137375
Iași	40000
 6. Diverse încasări din cupoanele acțiunilor și efecte. Val.=5000.
- Total= 212441 lei
- Total general = 6971425 lei⁶⁹.

În februarie 1932, Ministerul Cultelor și Artelor intenționa instituirea unei comisii centrale pentru administrarea averii din țară a schitului Prodromu, dar Consiliul de avocați constata că Legea din 10 august 1924 stabilea că averea mănăstirilor străine se administra de organele acelor mănăstiri cu două condiții: să aibă autorizare de funcționare din partea chiriarchului respectiv din țară și a Ministerului Cultelor; administrarea să se facă sub controlul ministerului. Numirea unei comisii compuse din reprezentanții autorităților religioase și civile românești echivala cu o confiscare de proprietate, deoarece s-ar fi luat dreptul de administrare. Consiliul de avocați aprecia că o astfel de comisie nu ar fi fost

⁶⁹ *Ibidem*, f. 43-47.

legală și instituirea ei ar fi putut da naștere unui proces din partea reprezentanților legali ai schitului Prodromu⁷⁰.

Consiliul Central Bisericesc, la 18 ianuarie 1932, hotărâ instituirea unei comisii speciale pentru administrarea averilor din țară ale schitului Prodromu, compusă din delegația permanentă a Consiliului, un delegat din partea Ministerului Cultelor (insp. N. Vlădescu) și un jurist din contenciosul Consiliului.

În perioada 1930-1937, administratorul averii din țară a schitului a fost Anichit Dimitriu; în 1937 schitul l-a recomandat, iar Patriarhia și Ministerul Cultelor l-au recunoscut ca administrator pe ieromonahul Hrisostom Apostolache. Acesta a preluat administrarea majorității proprietăților cu excepția caselor din Galați și Constanța, care erau administrate din 1930 de Episcopia din Galați, respectiv, Consiliul Central Bisericesc. În martie 1943 Hrisostom Apostolache și Simeon Ciomandra înaintau un memoriu Ministerului Cultelor în care arătau că găsiseră proprietatea de la Bucium (Iași) „în stare de pustiire” și trebuiseră să facă reparații, să achite datoriile făcute de Anichit Dimitriu și să plătească impozitele restante. Viile aflate în proprietatea schitului erau vechi de peste 30 de ani, nu fuseseră bine îngrijite, nu fuseseră completate lipsurile și producția obținută era mică, încât nu se obținuse excedent în venituri. Solicitau repunerea în drepturi a schitului în administrarea averilor ce-i aparțineau „câci atâta vreme cât Prodromu are la conducere călugări români din obștea sa și potrivit rânduieilor vieții de obște, interesați personal în administrație, nu este cu nimic îndreptățit amestecul Consiliului Central Bisericesc, care de 13 ani deține veniturile imobilelor noastre ce le administrează și le sustrage astfel destinației lor, hărăzite de a servi la întreținerea acestui sfânt locaș”⁷¹.

Consiliul Central Bisericesc înștiința Ministerul Cultelor și Artelor că Hrisostom Apostolache era reprezentantul legal al averii din țară a schitului Prodromu dar că protosinghelul Simeon Ciomandra, stareț al schitului Darvari, nu avea nici o calitate legală în administrarea acestuia. Eforia Bisericii Ortodoxe Române administra din anul 1937 imobilul din Constanța al schitului, care se afla în stare de „absolută deteriorare și cu o mulțime de sarcini fiscale grevând asupra sa”. Același lucru și pentru imobilele din Galați, aflate în administrarea Episcopiei Dunării de Jos. Schitului Prodromu îi putea fi livrat excedentul de 328298 lei⁷².

La 8 octombrie 1942, dintr-un referat privind situația contului schitului Prodromu rezulta valoarea de 7255646 lei din care Eforia Bisericii Ortodoxe avea în administrare directă casele din Galați în valoare de inventar de 1650000

⁷⁰ *Ibidem*, f. 55.

⁷¹ *Ibidem*, dosar 5/1943, f. 16.

⁷² *Ibidem*, f. 25.

lei și din Constanța cu valoare de 300000 lei, în total 1950000 lei, din administrarea cărora rezultase un excedent de 347091 lei.

Ieromonahul Hrisostom Apostolache și Simeon Ciomandra aveau în administrație directă celelalte bunuri ale schitului în valoare totală de 4939750 lei și obținuseră un excedent de 289 lei pe anul 1941.

Se preciza că prezumția conform căreia beneficiul ar fi fost trimis schitului sub formă de alimente (așa cum susținea Simeon Ciomandra) nu era reală pentru că ultimul transport de alimente, în valoare de 796715 lei, expediat în anul 1939, fusese rezultatul „cerșitului și nu al administrării bunurilor”, întrucât Comisia de control a prețurilor din 18 noiembrie 1939 din vama Galați specifica: „Nu posedă factură, strânse prin danie pentru mânăstirea Prodromu din Sfântul Munte”⁷³.

La 19 ianuarie 1943, subinspectorul general, preot Gheorghe Țilea, adresa un report Ministerului Cultelor și Artelor în care arăta că administrarea făcută de Hrisotom Apostolache și Simeon Ciomandra „este detestabilă, întrucât pentru bunuri în valoare de 4934750 lei și terenuri de 15.5 ha se obținuse un excedent de numai 289 lei pe anul 1941, „sumă ridicolă”.

În timp ce în țară aveau loc dispute în privința administrării bunurilor schitului de peste 7 milioane lei, călugării prodromiți se găseau „într-o stare îngrijorătoare, fiind amenințați de foame, întrucât din alimentele ce le-am trimis la sfârșitul anului 1939 în cantitate de 52 t, sunt pe sfârșite”⁷⁴.

În toamna anului 1941, ieromonahul Veniamin, locțiitorul schitului Prodromu îi scria lui Simeon Ciomandra: „Pe aicea scumpete mare, nu se mai găsește nimic de cumpărat, nici un fel de alimente, chiar bani să ai, dar noi care nu avem?”⁷⁵ Situația lor ajunsese însă deosebit de critică în mai 1942, când, într-o altă scrisoare, ieromonahul Veniamin semnala „reducerea porției ca să mai ajungă două luni și dacă nu primim alimente, mâncăm la 2 zile și la 3 zile până vom isprăvi, și pe urmă să murim”.

Între timp, insula Thassos, unde prodromiții mai aveau 200 de stupi, fusese ocupată de bulgari, care îi confiscaseră. Simeon Ciomandra era implorat să le trimită alimente pentru a putea supraviețui⁷⁶.

În mai 1943 Simeon Ciomandra solicita de la Ministerul Cultelor și Artelor sumele convenite pentru chiriile clădirilor schitului din Galați și Constanța, pentru „acoperirea cheltuielilor necesare procurării de alimente pentru

⁷³ *Ibidem*, f. 28-29.

⁷⁴ *Ibidem*, f. 6.

⁷⁵ *Ibidem*, f. 7.

⁷⁶ *Ibidem*, f. 9-10.

frații noștri călugării din Sfântul Munte, care sunt în primejdie să moară de foame”⁷⁷.

În iunie 1943 erau expediate schitului 50 t de alimente, dintre care 20 t dăruite de Ion și Mihai Antonescu, restul cumpărate de administratorii averii, Hrisostom Apostolache și Simeon Ciomandra. Și pentru că transportul de la Salonic la arsanaua schitului costa 12000000 drahme „ce întrecea valoarea alimentelor” se solicita intervenția pe lângă Comandamentul german din Salonic, care avea un post de observație în vecinătatea schitului, pe care-l aprovizionau cu un caiac, să împrumute caiacul contra cost⁷⁸.

Acestea sunt cele mai recente informații pe care le-am putut găsi în fondurile Direcției Arhivelor Naționale Istorice Centrale referitoare la schitul Prodromu.

A urmat o perioadă extrem de dificilă pentru călugării români athoniți, în general, și pentru cei de la schitul Prodromu, în special. Dependența de mănăstirea Lavra, lipsa unui reprezentant în Chinotita de la Careia care să le apere drepturile, exproprierea metocului din insula Thassos, impunerea cetățeniei elene, conflictele dintre călugări întreținute de Lavra, disensiunile create de adoptarea noului calendar, proasta administrare a bunurilor din țară și apoi ruperea legăturilor cu România după instaurarea regimului comunist au făcut ca cel mai important schit românesc de la Muntele Athos să decadă economic, iar călugării să dispară unul câte unul, fără să poată aduce ucenici din țară care să-i înlocuiască.

În prezent, la schitul Prodromu viețuiesc 27 de călugări, avându-l ca stareț pe venerabilul părinte Petroniu Tănase, în vârstă de 92 de ani.

După anul 1990, legăturile României cu schitul Prodromu s-au intensificat. Au fost făcute donații, a început refacerea corpurilor de clădiri și a bisericii.

La 23 aprilie 2007, prin Legea nr. 497, s-a instituit cadrul juridic referitor la sprijinul financiar acordat de statul român schitului Prodromu. S-a alocat anual de la bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Culturii și Cultelor, o sumă în lei echivalentă cu 250.000 de euro, destinată „acoperirii cheltuielilor de restaurare, reparare și întreținere a clădirilor de incintă și a celor 4 biserici, realizării de materiale cu caracter de promovare, precum și pentru susținerea activităților monahilor acestui schit”⁷⁹. Se reia, astfel, tradiția, întreruptă în anul 1945, de sprijinire a acestui centru de înaltă trăire spirituală.

⁷⁷ *Ibidem*, f. 30.

⁷⁸ *Ibidem*, f. 33.

⁷⁹ „Monitorul Oficial”, partea I, nr. 298/4 mai 2007, p. 6.

Résumé

Les voïvodes roumains ont une longue tradition de la protection de certains monastères orthodoxes de la Sainte Montagne Athos, en Grèce. L'ermitage Prodromou a été construit en 1857 et sacré en 1866 comme église roumaine aux frais de l'État roumain. Dès le début de son existence, l'ermitage a été l'objet des confrontations à l'intérieur, entre les groupements de moines, et soumis à des restrictions par les autorités grecques (les monastères grecques, bulgares et serbes ne l'étaient pas).

Un inventoriage général des biens que l'ermitage avait en Roumanie en 1931 et dont les revenus soutenaient le bon fonctionnement de Prodromou montrait que les rivalités entre les moines auraient pu avoir comme enjeu le contrôle des ressources.

Dans les meilleurs moments, à Prodromou habitaient plus de 100 moines et 10000 visiteurs par an, constituant un support culturel et identitaire important pour les populations valaques du sud du Danube.

Le régime communiste a fait cesser tout support matériel de l'État roumain pour cet ermitage, mais après 1989 on a pris en charge la restauration des bâtiments des églises prodromites.